

Betalen naar hoeveelheid afval (Diftar)

Diftar (**gedifferentieerd tarief**) is een veelbesproken onderwerp, met zowel voor- als de tegenstanders. In de vraag van de gemeenteraad aan de gelote Burgerraad is een van de subvragen of een vorm van diftar kan helpen bij minder afval en of dit gewenst is.

Nu we bijna klaar zijn met Omgekeerd inzamelen is de gemeente op zoek naar een volgende stap om minder restafval te verbranden. Vandaar deze vraag aan de gelote Burgerraad. In de begroting 2026 van de gemeente staat vermeld dat de invoering van diftar een mogelijke bezuiniging kan zijn op de kosten van de afvalverwerking, maar dat voor een besluit hierover het advies van de gelote Burgerraad wordt afgewacht.

In dit document geven we een overzicht van de huidige kennis over dit onderwerp. Het is samengesteld door de ROVA, waarmee we een goed beeld van resultaten uit andere gemeenten hebben waar diftar is ingevoerd.

Afvalstoffenheffing in Amersfoort

De afvalstoffenheffing betaal je voor het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval. Hoeveel afvalstoffenheffing je betaalt, ligt aan de omvang van je huishouden. Het vaste tarief voor een eenpersoonshuishouden is lager dan een meerpersoonshuishouden. De gemeente kijkt daarbij naar de situatie op 1 januari.

Tarieven afvalstoffenheffing Amersfoort 2025:

Eenpersoonshuishouden:	€ 285,60 per jaar
Meerpersoonshuishouden:	€ 400,80 per jaar

Algemeen

In gemeenten waar diftar is ingevoerd, betaalt een huishouden voor het aantal keer dat deze restafval aanbiedt en/of voor de hoeveelheid restafval. Bij de meeste diftarsystemen betalen huishoudens een vast bedrag, het zogenaamde vastrecht, en daarnaast een variabel bedrag afhankelijk van het restafvalaanbod. Dit variabele bedrag kan, afhankelijk van het systeem gebaseerd zijn op

- het aantal ledigingen (van de minicontainer of ondergrondse container) of
- het aantal zakken of
- het aantal kilogrammen afval dat wordt aangeboden.

Dus als Amersfoort over wil gaan op diftar zal het een keuze moeten maken uit een van deze drie vormen.

Aandeel diftar

Sinds eind jaren '90 voeren meer gemeenten diftar in om te stimuleren dan inwoners hun afval beter scheiden en er minder restafval overblijft. In 2023 heeft 55 procent van de gemeenten diftar (bron:RWS). Diftar wordt op dit moment meer toegepast in minder-stedelijke gemeenten dan in sterk-stedelijke gemeenten. Het aantal steden dat diftar heeft ingevoerd groeit, o.a. Enschede, Maastricht, Nijmegen, Zwolle, Oss, Apeldoorn, Middelburg en Gouda werken met deze systematiek. In 2023 voerden 11 (delen van) gemeenten diftar in.

Varianten

Er zijn verschillende vormen van diftar:

- een bedrag dat afhangt van het aantal keren dat de mini-container met restafval wordt geleege. In 2022 was dit 25 procent van alle huishoudens; vaak in combinatie met de grootte van de container (bron: Coelo¹).
- Betaling per zak of inworp in een verzamelcontainer (; 9,6 procent)
- of per kilo (; 3,2 procent) komt ook voor (zie figuur 1 op volgende pagina).

Voordelen en nadelen

Diftar heeft verschillende voordelen:

- In gemeenten met diftar wordt over het algemeen minder restafval aangeboden (bron: Rijkswaterstaat²).
- wordt ook beter gescheiden; In gemeenten waar wordt betaald voor de hoeveelheid restafval scheiden burgers hun afval 30% tot 60% beter dan in andere gemeenten (bron: Rijkswaterstaat²).
- Betalen naar gebruik wordt door veel inwoners als rechtvaardiger gezien wordt. Door het invoeren van diftar worden inwoners die hun best doen om grondstoffen uit het afval te scheiden, niet langer gestraft voor minder milieubewuste burens. Hoe minder restafval men produceert, des te lager de kosten.
- De verwerkingskosten voor de gemeente dalen waardoor ook de afvalstoffenheffing omlaag gaat. Dit lichten we hieronder toe.

De nadelen van Diftar zijn:

- Om diftar in te voeren, worden er in het begin extra kosten gemaakt door de gemeente. Want het is best een grote verandering voor inwoners en vraagt goede begeleiding en aanpassingen in het inzamelsysteem Denk aan de invoering van een container management systeem (CMS), het opleggen van aanslagen, nieuwe meetapparatuur op de inzamelvoertuigen en specifieke kennis. Dit vraagt ook van de gemeente een nieuwe tariefstructuur met de juiste prikkel: inwoners moeten hun inzet om afval beter te scheiden terugbetaald zien in de rekening die ze betalen (afvalstoffenheffing).
- Een tweede aandachtspunt is draagvlak. Overal waar diftar op de agenda staat, ontstaat discussie tussen voor- en tegenstanders. Het gaat dan bijvoorbeeld over de eerlijkheid van diftar ten opzichte van grote gezinnen met kinderen in de luiers.
- Verder leidt diftar soms in het begin tot het dumpen van afval, afvaltoerisme, zakken in andermans container et cetera. Uit interviews van Alterra met terreinbeheerders blijkt dat het aantal afvaldumpingen na invoering van diftar soms toeneemt, maar ook dat dit na enige tijd weer afneemt tot (vrijwel) het oorspronkelijke niveau.
- Duidelijk is dat iedere gemeente rekening moet houden met de ongewenste randeffecten. Dit vraagt reservering van extra budget om hiertegen maatregelen te kunnen nemen. Voor een besluit over de invoering is eerlijke communicatie over de voor en nadelen belangrijk.

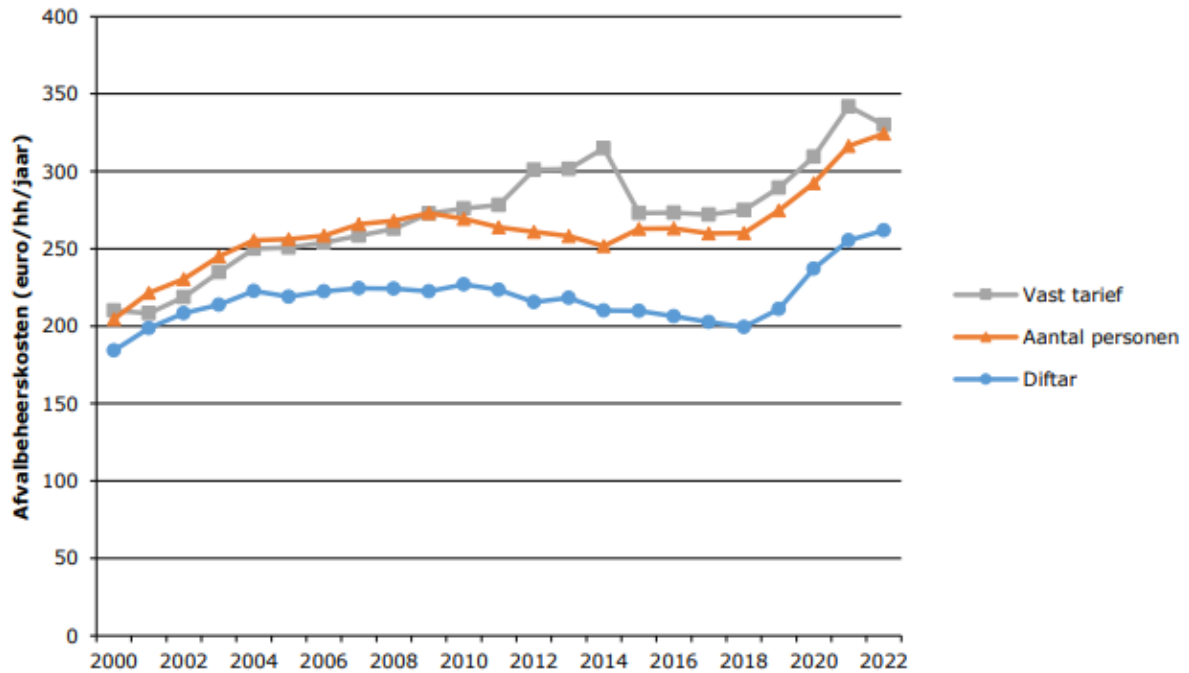
¹ <https://www.coelo.nl/online-atlas/online-atlas-gemeenten2022.php?alias=Reinsys#:~:text=Aandeel%20diftar%20aanzienlijk&text=Op%20de%20kaart%20zijn%20deze,voeren%2015%20gemeenten%20diftar%20in.9>

² RWS-rapport Afvalstoffenheffing 2022

Kosten

Door de daling van het restafval is diftar gemiddeld goedkoper voor de gemeente. De kosten voor het afvalbeheer zijn in gemeenten met diftar gemiddeld 20% lager dan in de overige gemeenten (zie figuur 2). In 2022 bedroegen de kosten in gemeenten met diftar gemiddeld 262 euro per huishouden, in gemeenten waar een vast tarief wordt geheven ongeacht de grootte van het huishouden bedroegen de kosten 330 euro per huishouden. De afvalbeheerkosten in gemeenten waar deze is gebaseerd op het aantal personen per huishouden bedroegen 324 euro per huishouden.

Figuur 2: Afvalbeheerkosten.

Voorlopige effecten diftar in Zwolle

De gemeente Zwolle heeft sinds 1 januari 2023 een diftar systeem. Deze gemeente is goed vergelijkbaar met de gemeente Amersfoort. Vergelijkbaar qua stedelijk niveau en hebben allebei omgekeerd inzamelen als systematiek. ROVA verzorgt in beide gemeenten de inzameling. Voor de invoering van diftar hadden beiden gemeenten gemiddeld ongeveer evenveel restafval per inwoner per jaar.

Gemiddelde hoeveelheid restafval per inwoner per jaar

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Amersfoort	216	213	209	206	190	190	174	160	162
Zwolle	209	193	186	184	177	191	181	164	91

Deze tabel laat zien dat het voorlopige effect van diftar in de gemeente Zwolle een reductie van 67 kilo restafval per inwoner per jaar is. Invoering van diftar in Amersfoort kan een soortgelijk effect teweeg brengen. Kan, want op twee aspecten is Amersfoort anders dan Zwolle:

1. In Amersfoort kun je onbeperkt je grof /restafval brengen bij het milieubrenghstation, in Zwolle is dat gelimiteerd.
2. In Amersfoort wordt meer PMD afgekeurd dan in Zwolle, waardoor je meer restafval hebt.

Leidt het invoeren van diftar tot meer vervuiling van andere grondstofstromen?

Nee. Uit recent onderzoek in opdracht van Rijkswaterstaat blijkt dat diftar een (beperkt) positief effect heeft op de samenstelling van PMD. Monsters van PMD in een gemeente met diftar zijn net iets zuiverder (85,2%) dan bij een gemeente waar geen diftar wordt toegepast (81,5%). De onderlinge verschillen tussen diftarsystemen (zoals gewicht of volume van de klike/ zak) zijn klein. Ook in gemeenten waar eerst betaald moest worden voor gft-afval, en deze betaling na de invoering van diftar is losgelaten, is de vervuiling van gft niet toegenomen. (bron: Witteveen+Bos/Afvalspiegel³).

Als de hoeveelheid (rest)afval daalt bij invoering van diftar, waar blijft dat afval dan?

Bij de invoer van diftar daalt de hoeveelheid restafval, gemiddeld met 89 kg. Ook de totale hoeveelheid afval neemt met gemiddeld 59 kg af. (bron: JMA⁴). Er verdwijnt dus afval wanneer diftar ingevoerd wordt. Hiervoor kunnen 3 redenen zijn:

- Er verdwijnt minder illegaal afgevoerd bedrijfsafval via de gemeentelijke inzameling.
- Door de combinatie met een bredere campagne, gericht op voorkomen van afval, neemt de hoeveelheid geproduceerd afval af. Mensen gaan anders inkopen en hebben gewoon minder afval.
- Restafval verdwijnt via alternatieve wegen, zoals bedrijfsafvalcontainers, vrienden en familie, afvoer in buurgemeenten of via openbare prullenbakken.

Hierdoor daalt zowel de hoeveelheid restafval als de totale hoeveelheid afval.

³ SAMENSTELLING INGEZAMELD KUNSTSTOF/PMD VERPAKKINGEN, HET EFFECT VAN INZAMEL-SYSTEMEN, Witteveen+Bos en de Afvalspiegel rapportage, in opdracht van Learning Center Kunststof Verpakkingsafval, Onderzoek 2018.

⁴ Onderzoek 0-aanbod bij diftar, JMA, 2019.